

Kommunista olajmaffia

2018 augusztus 28. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

3

Átlag: 3 (1 szavazat)

Mérték

A Kádári Magyarország titkos élete - A kilencvenes évek első nagy botrányai az olajmaffia köré csoportosultak.

Olajszűkítések, leszámolások, szervezett bűnözés, Szeva bácsi, hogy csak néhány hívszót említsek a korabeli újságok szalagcímeiből. A félelmetes alvilági események előttörténetét keveset tudunk, de egy biztos: mindez az államszocializmus idejében gyökerezett.

A modern kor történelmének egyik kulcsfontosságú szereplője az olaj. Háborúk és békék, világpolitikai jelentőségű történések hátterében találhatjuk magyarázatként a fekete aranyat. Nem meglepő tehát, hogy a szovjet megszállás első pillanatától kezdve Magyarországon is kiemelt kérdés volt, hogy ki rendelkezik a helyi erőforrások felett. A kommunista párt már 1945-ben kulcsfontosságúnak tartotta a zalai olajmezők megszerzését, emiatt súlyos összeütközésbe került koalíciós partnerével, a szociáldemokrata párttal, amely szintén igyekezett a lehető legnagyobb profitot kivonni az olajüzletből.

Az érdekellentét következménye pedig a MAORT-per lett, de a szocdemek „felszalámizása” mögött is megtalálhatjuk az olajból származó pénzügyi forrásokért vívott versenyt. A későbbiekben az igazán jelentős haszon természetesen nem a hazai kitermelésből származott, hanem első sorban a szovjetek által nyújtott támogatásból, hiszen a „baráti” alapon megvásárolt olaj továbbadásával évente több százmillió dollár nyereséget termelt a magyar költségvetés.

A szovjetek tudták, hogy a csatlós államok kereskednek az olajfeleslegükkel, de hagyták: mindez a „Nagy Testvér” támogatása volt az ingatag lábon álló szocialista gazdaságok számára. A nyolcvanas évek elejére azonban a szovjetek csökkentették a Magyarországra szállított olaj mennyiségét, vagyis nem maradt felesleg, amelyből extraprofitot termelhetett volna a hazai külkereskedelem.

Azt ugyan nem tudjuk, hogy a szovjet nyersanyag tranzitálása idején kialakult-e már olyan érdekcsoport, amelynek tagjai személyesen is hasznát húztak az üzletből, de a nyolcvanas évek elejétől beinduló olajügyleteket ismerve feltételezhetjük, hogy igen. Szervezett bűnözés ugyan még hivatalosan nem létezett ekkor hazánkban, de az olajmaffia már működésbe lépett. A nyolcvanas évek végére olyan mértékű gazdasági károkat okozott az országnak, hogy azt még a korabeli, erősen korlátozott információáramlásban sem lehetett titokban tartani. Dézsy Zoltán és Ilkei Csaba nem kis bátorságról tettek tanúbizonyságot akkor, amikor 1989 júniusában oknyomozó riportot készítettek az ügyről az Új Reflektor Magazinban.

Már a sorozat első részeiben ismerttettem azt a sajátos gyakorlatot, amely lehetőséget teremtett arra, hogy a külkereskedelemből származó profit egy részét a hatvanas évektől felemelkedő külkereskedelmi lobbifölözze le. Eszközként azokat a vegyesvállalatokat használták fel, amelyeket az impexek 1972 után már minden külön engedély nélkül alapíthattak Nyugaton. Az olajjal kapcsolatos visszaélések mögött is ilyen céget kell keresnünk, valószínűleg az egyik legsikeresebb magyar tulajdonban álló vegyesvállalatról van szó.

A fűtőanyagok és energiahordozók kereskedelmét végző Mineralimpex 1973-ban alapította meg leányvállalatát Bécsben, amelyet a nyolcvanas évekre Ausztria harmadik legnagyobb forgalmat lebonyolító vállalata között tartottak számon. Ez volt a Mineralkontor, amely felerészben a Mineralimpex, felerészben pedig egy osztrák cég, a Baustoffimportkontor tulajdona volt, és nemcsak sikeressége, de alapítása sem volt mindennapi.

A Mineralimpex részéről a korabeli vezérigazgató, Russay István gyakorolta a tulajdonosi jogokat, míg osztrák üzlettársa nem más volt, mint Russay ügynöki éveinek kiemelt célszemélye: Heinrich Korzil. Mindkét személy előlétele rengeteg olyan megválaszolatlan kérdést vet fel, amelynek alapján azt gondolnánk, hogy nem volt keresnivalójuk a szocialista Magyarország vezető gazdasági köreiben, a valóság mégis felülírt minden ideológiát.

Az állambiztonság információi szerint Russay az 1945 előtti katonai titkosszolgálat hálózati kapcsolata volt, ilyen minőségben teljesített szolgálatot a belgrádi kereskedelmi kirendeltségen, de a szovjet megszállás után nem népbíróság elé került, mint sok hasonló feladatot ellátó kollégája, hanem az újonnan felállított Külkereskedelmi Igazgatóság faosztályának vezetőjévé nevezték ki, és 1946-ban már miniszteri biztosként felügyelte az államosításokat és a fakeskedelmet.

Később a Külkereskedelmi Minisztérium tisztségviselője lett, és elsőleges feladatai közé az Ausztriával folytatott – fűtőanyagokat és energiahordozókat érintő – árucseré-forgalom irányítása tartozott. Természetesen sokat utazott a szomszédos országba, ezért a belügyi hírszerzés 1954-ben beszervezte, és legfontosabb feladatává Heinrich Korzil megfigyelését és a vele való baráti kapcsolat kiépítését tette. Korzilról annyit tudott a magyar állambiztonság, hogy jó amerikai kapcsolatokkal rendelkezett, ezért bíztak abban, hogy fontos gazdasági információkat tudnak rajta

keresztül beszerezni a tengerentúli nagyhatalomról.

A bizalmas viszony ki is alakult a két kereskedő között. A hatvanas évek elejétől Korzil gyakran látogatott Magyarországra, ekkor még első sorban a Ferunion külkereskedelmi vállalat tartozott üzleti partnerei közé. Időközben felmerült Russay neve mint a Külkereskedelmi Minisztérium egyik főosztályának leendő vezetője, de az intézmény és a helyi pártszerv döntéshozói elutasították kinevezését, nem tartották alkalmasnak a pozíció betöltésére, mivel Russay korábban már korrupciós ügybe keveredett, amiért időlegesen még a BM is kizárta ügynökhálózatából. Ennek ellenére alig másfél évvel később, 1969-ben váratlanul a Mineralimpex vezérigazgatói székébe került.

Ugyanebben az évben – véletlen egybeesésről aligha beszélhetünk – a Magyarországon ideiglenesen állomásozó Szovjet Hadsereg Déli Hadseregcsoport Elhárító Osztálya, vagyis az itt működő szovjet katonai titkosszolgálat azzal a kéréssel fordult a magyar kémelhárításhoz, hogy kísérelje fel a kémgyanús Heinrich Korzil magyarországi beutazásait. A szovjetek szerint Korzil 1955-ig, vagyis az osztrák államszerződés megkötéséig az amerikai hírszerzés ügynökeként dolgozott a négyhatalmi megszállás alatt lévő városban, „Karl” és „Heinc” fedőneven katonai, politikai és gazdasági jellegű adatokat gyűjtött a szövetségesek számára.

A Belügyminisztérium véresen komolyan vette a szovjetek kérését, ettől a perctől kezdve minden lépését követték Korzilnak, amint átlépte a nyugati gyepűt. Szállodai szobájába a lehallgatókészülékek mellé rejtett kamerákat helyeztek, telefonbeszélgetéseit rögzítették, ügynököket állították rá, és minden fejleményről beszámoltak a megbízónak. Kiderült az adatgyűjtés során, hogy a korábban aktív üzletember a hatvanas évek végétől gyakorlatilag csak „beszélgetni” járt Magyarországra, tárgyalásait soha nem követte semmiféle üzletkötés, ráadásul a Ferunion helyett egyre inkább a Mineralimpex felé fordította figyelmét. Russay többéves munkája láthatóan beért.

Az állambiztonság irataiból sajnos nem tudhatjuk meg, hogy a szovjet titkosszolgálat miért érdeklődött ilyen intenzíven Korzil iránt, nyilván nem avatták be a magyar társszervet szándékaikba, azonban nem kerülheti el a kutató figyelmét az az időbeli egybeesés, hogy éppen akkor kezdtek aktívan foglalkozni az osztrák kereskedéssel, amikor Russay az olajkereskedelemért felelős vállalat vezetője lett, és éppen akkor állították le a magyar elhárítást az ügyről, amikor megalakult a Mineralkontor, ugyanis 1973-tól érdektelenek voltak az állambiztonság által összegyűjtött információk iránt, így 1974-ben a kémelhárítás lezárta Korzil dossziéját azzal, hogy a szovjetek már jó ideje nem kérnek és nem vesznek át újabb adatokat a megfigyelt személyről, akár különben sem sikerült bizonyítani, hogy amerikai kém lenne.

Joggal merül fel a kérdés, hogy ha a szovjetek már a negyvenes évektől kezdve amerikai hírszerzőként tartották számon Korzilt, miért csak 1969-ben kezdte őket zavarni a jelenléte. És amennyiben valóban amerikai kém volt, miért hagytak fel a figyelésével 1974-ben?

Heinrich Korzil megfigyelési anyagában egyetlen szó sem esik arról, hogy miközben minden lépését követték Magyarországon, aközben Bécsben szép csendben létrehozták a Mineralimpex és a Baustoffimportkontor közös vállalkozását, amelynek fő profilja – legalábbis a hetvenes évek végéig – a szovjet olaj nyugat-európai értékesítése volt. Talán nem Korzil esetleges hírszerzősége volt a megfigyelés célja, hanem a cégalapítás körülményeit igyekeztek biztosítani a szovjetek? Talán éppen az volt a cél, hogy kontrollálni tudják, mennyi információt szereznek minderről a magyar szervek?

„A Szovjetunióból kapott benzin Nyugatra történő exportálásával és a Mineralkontor felesleges bekapcsolásával a népgazdaságot jelentős kár éri” – állapította meg az állambiztonság a nyolcvanas évek elején. A szovjet olaj eladásából származó haszon jelentős része tehát a vegyesvállalat megalapítása után a Mineralkontor nyereségét növelte a magyar gazdaság kárára.

A Szovjetunió azonban komoly gazdasági problémákkal küzdött a nyolcvanas évek elejére, amelyet fokozott az afganisztáni háború megindítása, és betetőzte az 1979-es verseny, amelybe az Egyesült Államok kényszerítette a kommunista szuperhatalmat. Mindennek következtében 1981-ben Brezsnyev arról tájékoztatta Kádárt, hogy évi másfél millió tonna olajjal kevesebbet fognak Magyarországra szállítani, amely az eddigi kontingensnek több mint tíz százaléka volt, vagyis komolyan érintette az olajból származó bevételi forrásokat, bár az ország szükségletét még így is bőven fedezte.

A szovjet olajszállítások csökkentésével veszélybe került az évek óta jól működő mechanizmus, így fontossá vált a nyersanyag más forrásokból való biztosítása. Kapóra jött, hogy Magyarország – köszönhetően részben a profi

módon folytatott titkosszolgálati dezinformációs propagandának – a legszalunképesebb államalakulat volt a keleti blokkban a Nyugat számára, és a hetvenes évek végére a szocialista államok közül mi tartottuk fenn a legszorosabb gazdasági kapcsolatokat az Egyesült Államokkal: 1978-ban aláírták a két ország közötti kereskedelmi egyezményt is.

Ez a kedvező nemzetközi légkör segítette el, hogy a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján az újra kiéleződő közel-keleti konfliktus során Magyarország hídként szerepelhetett a két világrend között, plasztikusabban fogalmazva: olajvezeték szerepét tölthette be, amelyen keresztül vígan csordogálhatott az iráni olaj az USA-ba a legfagyosabb diplomáciai viszony és az embargó ellenére is. Khomeini ajatollah 1979-es hatalomra jutásával ugyanis az amerikai–iráni diplomáciai kapcsolatok mélypontra jutottak, és a teheráni túszerdrámát követően – iráni fiatalok megrohamozták az USA nagykövetségét, és foglyul ejtették az ott tartózkodókat – befagyasztották a két ország közötti politikai párbeszédet.

Carter elnök különböző gazdasági szankciókat vezetett be az iszlamizáció útjára visszatért perzsa állammal szemben, amelynek következtében az Egyesült Államok elesett az iráni olajszállításoktól is. Az USA a saját maga által bevezetett embargó kijátszásában a szocialista „szövetségesre”, Magyarországra támaszkodott.

(Folytatjuk)

Borvendég Zsuzsanna

A szerző történetész

www.magyaridok.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következő címen: <https://twitter.com/syracuse73>, illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló

